

Protocol

Kindermishandeling

en Huiselijk Geweld

Huiselijk geweld

De laatste jaren is inzichtelijk geworden dat huiselijk geweld (tegen vrouwen, mannen, kinderen en ouderen) de meest voorkomende geweldsvorm is in onze samenleving. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld. Bij geen enkele vorm van geweld vallen zoveel slachtoffers. Het gezin blijkt niet voor iedereen de 'veilige thuishaven' die het geacht wordt te zijn. In dit protocol gaat het om huiselijk geweld, waarbij kinderen zijn betrokken. Dit betekent, dat de meest voorkomende signalen betrekking zullen hebben op het getuige zijn van geweld en/of het slachtoffer zijn van kindermishandeling.

Vormen van mishandeling:

- 1. Lichamelijke mishandeling:** het kind wordt geslagen, geschopt, geknepen, gebrand e.d.
- 2. Psychische mishandeling:** het kind wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of antisociaal gedrag, gepest, getreiterd, gekleineerd; aan het kind worden extreem hoge eisen gesteld, een juiste vorm van onderwijs wordt onthouden.
- 3. Seksuele mishandeling:** het kind wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan, seksuele handelingen uit te voeren, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen of wordt gedwongen te kijken naar pornografisch materiaal.

4. **Lichamelijke verwaarlozing:** het kind wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, het kind krijgt onvoldoende voedsel en kleding.
5. **Psychische verwaarlozing:** het kind wordt geestelijk verwaarloosd, geïsoleerd, genegeerd; koestering wordt onthouden en er is nooit aandacht of tijd voor het kind.

Vaak komen verschillende vormen van mishandeling tegelijkertijd voor.

Gezamenlijke aanpak

In Noord Holland / Amsterdam is gekozen voor een integrale aanpak van huiselijk geweld bij slachtoffers, daders en getuigen met als gevolg:

- samenwerking en afstemming tussen partners
- verbetering van werkwijzen en processen
- ontwikkeling en implementatie van nieuwe methodieken en aanpakken

Op Kindcentrum Catharina hebben o.a. politie, Bureau Jeugdzorg, GGD, Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld Amsterdam, Algemeen Maatschappelijk Werk en gemeenten een convenant gesloten over een gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld. Dit convenant omvat behalve werkafspraken ook een protocol hoe te handelen bij (een vermoeden van) huiselijk geweld. Het PIT (Preventief Interventie Team) is hier eveneens bij betrokken.

Signalen van huiselijk geweld, en dan ?

1. Signalen van huiselijk geweld worden door verschillende soorten waarnemers opgepikt. Huiselijk geweld vindt immers altijd in een sociale omgeving plaats. Iedereen signaleert. Maar de actie die je vervolgens onderneemt, verschilt van waarnemer tot waarnemer. Ben je bijvoorbeeld de buurvrouw of de postbode – je hebt dus geen professionele bemoeienis met het gezin - dan bel je 112 (bij acuut gevaar) of het Advies- en steunpunt Huiselijk Geweld: 020 - 61160 22. Heb je als professional – bijvoorbeeld als leerkracht – signalen van huiselijk geweld herkend, bespreek die dan met de betrokkenen. Benoem het geweld en motiveer betrokkenen om hulp te zoeken. Bij dreiging van (acuut) gevaar, bel je de politie. Kan de school geen passende hulpverlening bieden, verwijz dan door naar een andere hulpverleningsorganisatie. Is de leerling zelf slachtoffer neem dan contact op met de Jeugdgezondheidszorg, telefoon 020 5558333 (stichting Altra). Is de leerling getuige van huiselijk geweld maar zelf geen slachtoffer, bel dan met het Advies- en steunpunt Huiselijk Geweld. Indien je zeker weet dat de cliënten zijn aangekomen bij die hulpverlener, beëindig dan het contact. Als de cliënten ondanks herhaalde pogingen geen hulpverlening wensen, dan kan het contact worden beëindigd. De hulpverlener die contact heeft onderhouden met betrokkenen, legt de pogingen en de motivatie om te stoppen met het contact vast in het eigen registratiesysteem.

Hoe is huiselijk geweld te herkennen ?

Verschiedende soorten letsel en/of gedrag kunnen een vermoeden van huiselijk geweld aangeven.

Signalen waar professionals alert op kunnen zijn met betrekking tot huiselijk geweld:

Uiterlijke signalen:

- Herhaalde verwondingen, zoals blauwe plekken, bijwonden, hoofdwonden, ontwrichtingen, brandwonden en verlies van tanden.
- Depressiviteit, trillen, vaak hoofdpijn of maagpijn, vermoeidheid en angst.

Gedragmatige signalen:

- Een onderdanige houding, onzeker, schrikachtig, vrouwen die altijd vergezeld van hun partner zijn, praten in termen van 'ik mag niet van mijn man' en het niet mogen beschikken over eigen geld.

Signalen van de kinderen:

- Leer- en concentratieproblemen op school
- Agressief gedrag naar andere kinderen
- Lichamelijke klachten
- Tekeningen over geweld/ruzies in huis

Signalen waar in het bijzonder professionals die in de gezondheidszorg werkzaam zijn alert op kunnen zijn met betrekking tot huiselijk geweld. Op somatisch gebied kunnen dat diverse uiterlijke kenmerken zijn, zoals:

- blauwe plekken
- snij-, bijt- en brandwonden
- fracturen, met name neus, pijpbeenderen en ribben
- ontwrichtingen, met name kaak en schouder
- hoofdwonden en schedelletsel

Kenmerken op psychosomatisch gebied kunnen zijn:

- hartkloppingen, hyperventilatie, trillen, zweten, duizelingen, buikpijn, pijn in de hartstreek
- symptomen van machteloosheid zoals slaptte, vermoeidheid en depressiviteit
- symptomen van spanning zoals hoofdpijn, slaapstoornissen, maagpijn en menstruatiestoornissen.

Voorbeelden van gedragmatige kenmerken kunnen zijn:

- een stille onbeweeglijke houding met een oppervlakkige ademhaling
- altijd vergezeld van de partner op het spreekuur komen

Ook kinderen uit het gezin kunnen signalen geven als ze getuigen zijn van huiselijk geweld.

Voorbeelden van signalen van kinderen:

- lichamelijke klachten
- leer- en/of concentratieproblemen op school
- agressief gedrag naar andere kinderen
- gedrag dat doet vermoeden dat een kind een geheim meedraagt.

Veiligheid gaat soms boven privacy

Als een signaal van huiselijk geweld vraagt om actief ingrijpen, hoeft dat niet in strijd te zijn met uw beroepsgeheim. In situaties waarin alleen door te spreken een zwaar belang van het slachtoffer of van bijvoorbeeld kinderen van het slachtoffer kan worden gediend, kan een hulpverlener onder bepaalde voorwaarden zijn geheimhoudingsplicht doorbreken. Hij doet dan een beroep op overmacht. Dit wordt ook wel een conflict van plichten genoemd, omdat de plicht van de hulpverlener om te zwijgen botst met de plicht om te spreken in belang van het slachtoffer.

In sommige gevallen kan het, ter bestrijding van huiselijk geweld nodig zijn dat hulpverleners en andere betrokkenen deelnemen aan groepsoverleg met anderen van buiten de eigen instelling of praktijk. Dit overleg is altijd mogelijk als het slachtoffer daarvoor toestemming heeft gegeven en als de casusbespreking anoniem is. Worden er tijdens het overleg gegevens uitgewisseld zonder toestemming van het slachtoffer, dan geldt voor alle beroepsgroepen dat dergelijk overleg alleen mogelijk is als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.

Gedragsregels

Samenwerken is een kwestie van houding. De gezamenlijke organisaties hebben ter ondersteuning hiervan een aantal gedragsregels opgesteld:

1. **Kijk breed.** Kijk altijd naar alle betrokkenen en naar de fysieke en sociale omgeving. Neem dit mee in de verwijzing en/of probleemanalyse.
2. **Wees collega's.** Vertrouw de professionaliteit van je collega's. Denk mee, zoek mee naar de mogelijkheden en heb respect voor elkaar bij bijvoorbeeld in gevallen van gewetensnood.
3. **Benoem dilemma's.** Problemen met dilemma's van bijvoorbeeld beroepsgeheim of integriteit? Bespreek ze dan eerst binnen je eigen organisatie en/of met de casemanager.
4. **Concrete observaties.** Handel en spreek op basis van concrete observaties.
5. **Begrenzen.** Ken de grenzen van je vak: je kunt het niet alleen. Durf los te laten wanneer jouw aandeel is afgelopen. En ken je persoonlijke grenzen: vind de balans tussen betrokkenheid en distantie.
6. **Melden.** Beter teveel dan te weinig. Laat niemand in de kou staan.
7. **Veiligheid.** Neem de maatregelen die zijn genomen voor veiligheid voor het systeem en de betrokken hulpverleners in acht.
8. **Afstemmen.** Informeer elkaar waar nodig over de voortgang van de hulpverlening.
9. **Accepteer externe leiding.** De casemanager leidt het hulpverleningstraject.
10. **Warme overdracht.** Een cliënt is pas overgedragen wanneer je zeker weet dat deze bij de volgende hulpverlener is aangekomen. Informeer ernaar.